

Intervju guvernera CBK Fehmi Mehmeti za Albanska telegrafaska agencija

ATSH: Vlada Kosova predstavila je finansijski paket kao podršku građanima i preduzećama. Da li će to biti dovoljno ili je potreban jasan plan oporavka?

Guverner Mehmeti: Dosadašnja zbivanja pokazuju da će se naša ekonomija suočiti sa poteškoćama i nakon ukidanja sadašnjih mera ograničavanja kretanja građana i delatnosti različitih poslovnih kategorija. Zbog toga su neophodne mere državnih institucija za oporavak privrede. Pored različitih fiskalnih i finansijskih olakšica koje su preduzete i koje bi se mogle preduzeti u budućnosti, potreban je jasan plan za izdvajanje sredstava ekonomiji kako bi se olakšala likvidnost preduzeća i njihova sposobnost finansiranja investicionih projekata. Očekuje se da će urgentni paket koji je predložila kosovska vlada imati veoma važnu ulogu u ublažavanju finansijskih teškoća sa kojima se suočavaju preduzeća. Međutim, ovo je paket za vanredno stanje, koji treba da posluži kao kratkoročna podrška kako bi se preduzećima pomoglo da prežive u ovom periodu. Paket kao takav sadrži mnogo direktnih državnih izdataka, koje možda državni budžet neće moći lako prebroditi. Stoga smatramo da nakon prolaska urgentne faze treba da krenemo sa fazom oporavka, u kojoj bi finansijski sistem imao glavni teret finansiranja ekonomije, jer Centralna banka Republike Kosovo i Vlada Kosova imaju veoma važnu posrednu ulogu u povećanju izvora finansiranja.

ATSH: Da li su kreditni uslovi na Kosovu povoljni za poslovanje i da li CBK ima potreban potencijal da ispuni zahteve?

Guverner Mehmeti: Kosovski finansijski sistem sastoji se uglavnom od bankarskog sektora, koji je veoma važan izvor finansiranja kosovske ekonomije. Krediti od banaka neprekidno su rasli tokom funkcionisanja ovog sektora na Kosovu, dok su uslovi finansiranja, posebno u poslednjim godinama, beležili značajno poboljšanje. Bankarski sektor Kosova ima veoma visok kreditni potencijal za dalje povećanje kreditiranja i ispunjavanje zahteva privrede zemlje za finansiranje.

ATSH: Koje mere se očekuje da će preduzeti CBK da bi se olakšalo kreditiranje preduzeća u ovim uslovima?

Guverner Mehmeti: Imajući u vidu teškoće sa kojima se naša privreda može suočiti u narednom periodu, CBK je pažljivo razmotrila raspoložive instrumente za dalje povećanje kreditnog potencijala banaka, ali bez ugrožavanja stabilnosti ovog sektora. Mere koje bi CBK mogla da preduzme u ovakvoj situaciji ubuhvataju regulatorne olakšice za banke, kao što je smanjenje obavezne rezerve i smanjenje potražnje za kapital (uzimajući u obzir smanjenje težine sredstva pod rizikom za neke izloženosti u određenim kategorijama), što povećava kapacitet banaka na raspolaganju za kreditiranje i omogućava rast kredita bez potrebe za povećanjem kapitala. Kroz analizu „stres-test“, CBK je postavila limite dokle se mogu olakšati ovi regulatorni zahtevi, a da se pri tome ne ugrozi održivost bankarskog sektora. Međutim, treba imati na umu da efikasnost finansijskog posredovanja ne zavisi samo od ponude kredita, već i od potražnje za kreditima. Stoga, uprkos činjenici da naš bankarski sektor ima veoma veliki kreditni potencijal, postoji nekoliko faktora koji mogu staviti na iskušenje kreditiranje bankarskog sektora tokom ekonomske krize. Prvi faktor koji bih hteo da istaknem je rizik od pada kreditne tražnje iz mnogih razloga, kao što je mogući neuspeh većeg broja preduzeća, zatim nesigurnost preduzeća da investiraju u proširenje kapaciteta, kao i pad ukupne tražnje u privredi. Drugi faktor može biti smanjenje poverenja banaka u ekonomiju. U vreme krize, iako banke mogu imati potencijal da povećaju kreditiranje, one se mogu suočiti sa padom kvaliteta kreditne potražnje, kao i neizvesnošću u pogledu budućeg poslovnog

učinka. U tom kontekstu, kao što je bio slučaj u nedavnoj globalnoj ekonomskoj krizi, možemo se suočiti sa situacijom kada su banke više rezervisane u rešavanju zahteva za kredit.

ATSH: Koje mere se mogu preduzeti u slučaju takve situacije?

Guverner Mehmeti: U takvoj situaciji, kosovska vlada mogla bi da igra veoma važnu ulogu u podršci povećanom finansiranju i poboljšanju uslova finansiranja preduzeća preko Kosovskog fonda za garantovanje kredita (KFGK). Vlada Kosova može povećati kapital KFGK-a kako bi omogućila povećanje obima bankarskih kredita zagarantovanih od strane ove institucije, omogućavajući tako davanje kredita, koje možda ne bi bili odobreni u nedostatku garancije KFGK-a. Vlada takođe može da preduzme postupke (uključujući moguće zakonske izmene) kojima bi se mogli razviti novi instrumenti unutar KFGK-a za pomoć u finansiranju i oporavku preduzeća. Ovi instrumenti bi mogli uključivati subvencioniranje kamatnih stopa na poslovne kredite ili direktno kreditiranje preduzeća od strane KFGK bez kamate i/ili sa „grejs“ periodom. Svaki instrument koji se odnosi na direktno finansiranje preduzeća od strane KFGK-a treba da se razvije samo na osnovu vrlo jasno definisanih kriterijuma za uslove koje preduzeće mora da ispuni da bi se kvalifikovalo za takvu podršku.

ATSH: Koje su prednosti finansijske podrške preko KFGK-a?

Guverner Mehmeti: Indirektna finansijska podrška vlade preduzećima, tj. kroz KFGK, ima nekoliko prednosti u odnosu na direktnu državnu finansijsku podršku za preduzeća. Povećanje kapitala KFGK od strane vlade moći će da doprinese finansiranju više preduzeća u poređenju sa situacijom kada vlada direktno finansira preduzeća. Dakle Vlada je pošteđena potrebe za povećanjem ljudskih kapaciteta za administraciju složenog procesa direktne uplaćivanja sredstava u preduzeća. Izbor preduzeća korisnika finansijske pomoći od vlade zasniva se na finansijskoj stručnosti KFGK-a i komercijalnih banaka, koja je neophodna za postizanje ciljeva takve finansijske pomoći.